

Odškodnění za historickou křivdu a mezigenerační trauma

Tom Flanagan

Professor Emeritus of Political Science, The University of Calgary, 2500 University Drive NW, Calgary Alberta
T2N 1N4, Canada
Email: tflanaga@ucalgary.ca

DOI: <https://doi.org/10.7160/KS.2022.190201cs>

Thomas Eugene Flanagan je kanadský vědec narozený v USA. Ve svém výzkumu a publikační činnosti se zaměřuje na politologii, veřejnou politiku a politickou teorii. Flanagan získal v roce 1967 titul Master of Arts a v roce 1970 titul Doctor of Philosophy na Duke University v Severní Karolíně. Studoval také na Svobodné univerzitě v Berlíně. V roce 1968 začal Flanagan vyučovat na univerzitě v Calgary, kde působil jako vedoucí katedry politických věd a asistent rektora univerzity. V současné době je na této univerzitě emeritním profesorem. Je nositelem FRSC (Fellowship of the Royal Society of Canada, ocenění udělované jednotlivcům, kteří se podle hodnocení Královské společnosti „významně zasloužili o umění, humanitní a přírodní vědy, jakož i o kanadský veřejný život“).

Abstrakt

Kanadské „První národy“ (indiáni) údajně trpí historickým traumatem z docházky do rezidenčních škol, a to kvůli ztrátě kultury předávané z generace na generaci. Empirické důkazy pro toto tvrzení jsou však slabé. Rezidenční školy navštěvovala méně než třetina kanadských Indiánů a průměrná doba docházky byla pouze 4,5 roku. Výzkumy mezigeneračního traumatu plynoucího z docházky do rezidenčních škol navíc trpí řadou metodologických nedostatků, které jsou v článku podrobně popsány. Tvrzení o mezigeneračním traumatu se používají k ospravedlnění požadavků na odškodnění, což se však rovná přesunu bohatství od současných lidí, kteří se ničeho špatného nedopustili, k jiným současným lidem, kterým se nic zlého nestalo.

Klíčová slova

Kanadské první národy, Indiáni, mezigenerační trauma, historické trauma, metodologické nedostatky ve výzkumu.

Úvod¹

Opakujícím se tématem současné politiky je požadavek na odškodnění za historické křivdy. Jeden z posledních příkladů pochází z Kalifornie, kde vláda státu jmenovala komisi, která má projednat vyplacení odškodnění potomkům černošských otroků,² přestože otroctví je v Kalifornii nezákonné od roku 1849 a ve Spojených státech od roku 1865. V Evropě Polsko

¹ Dřívější verze tohoto článku vyšla pod názvem FLANAGAN, Tom. Did Indian Residential Schools Cause Intergenerational Trauma? *The Dorchester Review*. August 31, 2022. Dostupné z: <https://www.dorchesterreview.ca/blogs/news/did-indian-residential-schools-cause-intergenerational-trauma>
² HAR, Janie. California group votes to limit reparations to slave descendants. *CTV News*, March 30, 2022. Dostupné z: <https://www.ctvnews.ca/world/california-group-votes-to-limit-reparations-to-slave-descendants-1.5840232>

nedávno požadovalo, aby Německo zaplatilo dalších 1,3 bilionu eur za škody způsobené za druhé světové války, přestože Německo zaplatilo reparační již dříve a Polsko se v roce 1953 (pravda, pod sovětským diktátem) dalších nároků vzdalo.³ V Kanadě byly vyplaceny nebo přislíbeny desítky miliard dolarů různým podskupinám indiánů (First Nations) na základě nároků souvisejících se vzděláním, adopcí dětí, pěstounskou péčí a zajištěním čisté vody. Nárok na obecné odškodnění za kolonialismus zatím nebyl vznesen, ale zdá se, že v budoucnu pravděpodobně přijde.⁴

Nároky na odškodnění jsou vždy specifické vzhledem k historickým okolnostem. Zde se budu blíže zabývat jedním aspektem kanadských nároků, a to tvrzením, že docházka do rezidenčních škol traumatizovala indiány způsobem, který se přenáší z generace na generaci a stále ovlivňuje jejich blahobyt. Poté, co tuto hypotézu prozkoumám a shledám ji pochybnou, přejdu k obecnější úvaze o zásadách, jimiž by se měly řídit reparační.

Historické trauma

„Trauma“ je řecké slovo, které znamená zranění nebo úraz. Původní a stále aktuální použití v medicíně je popis fyzických zranění, jako je například zranění způsobené nárazem po autonehodě. V poslední době se hojně používá k popisu psychického stresu způsobeného válkami a přírodními katastrofami, tj. posttraumatického stresového syndromu. Ještě dalším a novějším rozšířením se pojem trauma vztahuje na celé národy nebo země, jako je tomu ve spojení „historické trauma“.

Historické trauma není špatný způsob, jak popsat to, co se stalo původním národům na území dnešní Kanady. Příchod Evropanů s sebou přinesl vražedné nemoci, proti nimž neměli zděděnou imunitu.⁵ To narušilo jejich tradiční způsob života a učinilo z nich malou demografickou menšinu v novém národě. Samozřejmě se to nestalo najednou. Obchod s kožešinami byl pro indiány a Inuity ve velké části Kanady přínosem. Tím, že přinesl nové technologie a obchodní příležitosti, zvýšil jejich životní úroveň, i když vlastnictví nových zbraní také vyvolalo nové války. Z dlouhodobého hlediska byl však postup evropské civilizace pro domorodce zničitelský, protože hnacími silami nové ekonomiky se stalo zemědělství, těžba surovin a průmyslová výroba. Indiáni byli zatlačeni do indiánských

³ Poland to demand \$1.3 trillion in WWII reparations from Germany. *CBS News*, September 1, 2022. Dostupné z: <https://www.cbsnews.com/news/poland-germany-wwii-nazi-war-reparations/>

⁴ JONES, Ryan Patrick. New national chief calls for reparations for Indigenous people. *CBC News*, Jul 09, 2021. Dostupné z: <https://www.cbc.ca/news/politics/national-chief-reparations-indigenous-people-1.6096493>

⁵ DIAMOND, Jared. *Guns, Germs, and Steel*. New York: WW Northon & Co. 1997.

rezervací, kde byli chráněni před vyhlazením, ale zároveň byli vzdáleni hospodářskému pokroku.

Není tedy pochyb o tom, že historie rozdala „Prvním národům“ špatné karty. Jinou otázkou však je, zda za jejich těžkou situaci mohou zejména rezidenční školy. Dnes se běžně tvrdí, že rezidenční školy jsou zodpovědné za „mezigenerační trauma“ původních obyvatel, protože je odřízly od jejich tradičních jazyků a kultur. Dále se říká, že školy tím, že odebraly děti jejich rodičům, poškodily jejich smysl pro rodinný život, takže se nemohly stát dobrými rodiči, když na ně přišla řada, aby se oženily a založily rodiny. Škody se tak přenášely z generace na generaci, což vedlo k neduhům, které dnes trápí domorodé obyvatelstvo: nižší průměrná délka života, vyšší nemocnost, zneužívání alkoholu a drog, nezaměstnanost, kriminalita atd.

Média běžně prezentují tezi o mezigeneračním traumatu ze zkušeností z rezidenčních škol, jako by šlo o prokázaný fakt. Typickým příkladem je reportáž kanadské vysílací společnosti z roku 2021 nazvaná *Jak trauma z rezidenčních škol předchozích generací nadále ničí rodiny původních obyvatel*: Trauma může mít fyzické a psychické následky po šest generací, tvrdí odborníci na zdraví původních obyvatel.⁶ Formát těchto příběhů se stal stylizovaným: stručný, velmi zkreslený portrét rezidenčních škol, několik citátů „odborníků“ a několik osobních svědectví. Ale přinejmenším jeden z příběhů má daleko k srdceryvnosti. Týká se ženy, která je nyní řádnou profesorkou veřejného zdraví na Torontské univerzitě. Říká, že její rodiče chodili do rezidenční školy a ona vyrůstala převážně v pěstounských rodinách. „Moje děti se musely vypořádat s takovou, někdy bláznivou, někdy labilní mámou, protože já jsem rodiče neměla, protože chodili do rezidenční školy,“ říká a dodává, že nerada chodila na rodičovské schůzky svých čtyř dětí, protože „vyvolávaly negativní pocity“.

Podle všech rozumných měřítek by však život této ženy měl být považován za inspiraci, nikoli za katastrofu. Po těžkém dětství získala doktorát z dětské psychologie, nyní zastává stále místo na jedné z nejprestižnějších kanadských univerzit a zdá se, že úspěšně (neříká nic jiného) vychovala čtyři děti. Byla by vhodnou kandidátkou na superženu! Ať už podle svých slov utrpěla jakákoli mezigenerační traumata, nezabránila jí v dosažení mimořádného úspěchu.

⁶ CUTTLER, Marcy. How residential school trauma of previous generations continues to tear through Indigenous families. *CBC News*, Jun 04, 2021. Dostupné z: <https://www.cbc.ca/news/health/residential-schools-intergenerational-trauma-kamloops-1.6052240>

Za těmito povrchními příběhy v médiích se skrývá řada akademických výzkumů, jejichž výsledky je třeba pečlivěji zkoumat. Existuje řada metodologických důvodů, proč být opatrný vůči tomu, co se v této literatuře uvádí.

Zaprvé, se smeknutím klobouku lovce jelenů před Sherlockem Holmesem, existuje pes, po kterém neštěkl. Zřejmým prvním krokem výzkumu mělo být porovnání životních výsledků těch, kteří navštěvovali rezidenční školu, s těmi, kteří ji nenavštěvovali. Existovaly rozdíly v proměnných, jako je příjem, pracovní historie, dosažené vzdělání, kvalita bydlení, stabilita rodiny, užívání drog a alkoholu, obezita a další objektivně diagnostikovatelné zdravotní potíže? Mezi těmi, kteří navštěvovali internátní školu, by bylo třeba dále zkoumat, zda na základě modelu dávka-odpověď v medicíně delší doba docházky korelovala s negativnějšími výsledky, jak by předpovídala standardní obžaloba škol.

Bohužel téměř žádný takový výzkum nebyl proveden. Skvělou příležitostí propásl regionální průzkum zdraví „Prvních národů“ (First Nations Regional Health Survey - RHS), který se uskutečnil v letech 2008-2010.⁷ V rámci tohoto rozsáhlého projektu financovaného konsorciem vládních agentur provedli výzkumníci více než 21 000 rozhovorů v indiánských rezervacích po celé Kanadě. Rezervace a jednotlivci byli náhodně vybráni v rámci dvoustupňového výběru. Průzkum zahrnoval otázky týkající se docházky do rezidenčních škol a také výše zmíněné objektivní proměnné týkající se životních výsledků. Výzkumníci však zveřejnili jen málo srovnání objektivních výsledků účastníků IRS s ostatními, přestože zpráva je na několika místech vůči rezidenčním školám kritická. Uvedli však, že ti, kteří navštěvovali rezidenční školy, častěji uváděli, že jim bylo diagnostikováno alespoň jedno chronické zdravotní onemocnění,⁸ ale toto zjištění má jen malý význam, protože účastníci byli v průměru mnohem starší než ostatní respondenti,⁹ a věk je všeobecně spojen s chronickými zdravotními problémy. Zpráva neobsahuje nic o tom, jak si účastníci IRS vedli s ohledem na příjem, zaměstnání, bydlení a další zjevně důležité, objektivně měřitelné proměnné.

Toto opomíjení zjevných skutečností je pro kanadský výzkum údajného faktoru IRS v oblasti mezigeneračních traumat typické. Obsáhlý přehled literatury zveřejněný v roce 2017

⁷ *First Nations Information Governance Centre (FNIGC)*. First Nations Regional Health Survey (RHS) 2008/10: National report on adults, youth and children living in First Nations communities. Ottawa: FNIGC, 2012, pp. 15-17. Dostupné z: https://fnigc.ca/wp-content/uploads/2020/09/5eedd1ce8f5784a69126edda537dccfc_first_nations_regional_health_survey_rhs_2008-10_-_national_report_adult_2.pdf

⁸ *Ibidem*, p. 118.

⁹ *Ibidem*, p. 203.

uvádí 67 publikovaných studií na toto téma.¹⁰ Tento výzkum, prováděný téměř výhradně sociálními pracovníky, psychology, psychiatry, lékaři a zdravotními sestrami, neuvádí prakticky nic o příjmech, zaměstnání, vzdělání a dalších objektivně měřitelných charakteristikách účastníků zařízení ISR. Ekonomové, sociologové a politologové, kteří by se mohli více zajímat o objektivní výsledky, pracovali jen málo. Po nich zkrátka neštěkl pes.

Jednou z výjimek je práce ekonomky Donny Feirové z Univerzity Simona Frasera, která zjistila, že indiánské matky, které navštěvovaly IRS, měly podobný socioekonomický status jako ty, které jej nenavštěvovaly. Nedávno s kolegyní v sofistikované analýze ukázala, že přinejmenším od 50. let 20. století se u těch, kdo navštěvovali internátní školy, projevovala tendence k nárůstu výšky, poklesu obezity a menšímu výskytu cukrovky ve srovnání s těmi, kdo navštěvovali školy jiné než internátní. K získání těchto výsledků bylo zapotřebí značné statistické akrobacie, protože děti posílané v tomto období do internátních škol byly zpravidla menší, tlustší a měly horší zdravotní stav než ty, které chodily jinam. Školy sloužily v podstatě jako útočiště pro týrané a zanedbávané děti, takže jejich žáci v průměru začínali se zdravotními a sociálními deficity.¹¹

Kromě Feirovy práce se publikované výzkumy zabývají téměř výhradně subjektivními proměnnými, jako je zdraví a štěstí, které si sami uvádějí účastníci internátních škol a jejich děti (a vnoučata). Poslední jmenovaná část výzkumu je stále důležitější. Téměř všechny školy byly uzavřeny v 80. letech 20. století, takže většina těch, kteří je navštěvovali, již zemřela nebo je přinejmenším v pokročilém věku. Výzkumníci se proto zaměřují na jejich děti nebo dokonce vnoučata, vycházejíce z předpokladu, že negativní účinky docházky do IRS se mohou přenášet napříč generacemi. Obecně lze říci, že respondenti dotazníků a rozhovorů jsou roztrženi podle toho, zda měli alespoň jednoho rodiče, případně jednoho prarodiče, který navštěvoval IRS.

Je to zajímavý přístup, ale opomíjí další faktory rodinného života, které je dnes politicky nekorektní zmiňovat, ale které jsou zřejmě důležité z hlediska zdravého rozumu. Například, zda dítě pochází ze stabilní rodiny s dvěma rodiči? Existovalo smíšené manželství, v němž neindiánský rodič a příbuzní mohli dětem poskytnout další příležitosti?

Zde autoři přehledového článku shrnují některé výsledky 67 článků, které shromáždili:

„Dvanáct prací použilo jako měřítko výsledku sebehodnocení zdraví nebo obecné kvality života a zjistilo, že lidé, kteří navštěvovali rezidenční školy, měli obecně pocit, že

¹⁰ WILK, Piotr; MALTBY, Alana; COOKE, Martin. Residential schools and the effects on Indigenous health and well-being in Canada—a scoping review. *Public health reviews*, 2017, 38.1: 1-23., Table 2.

¹¹ FEIR, Donna L.; AULD, M. Christopher. Indian residential schools: Height and body mass post - 1930. *Canadian Journal of Economics/Revue canadienne d'économique*, 2021, 54.1: 126-163.

jejich zdraví nebo kvalita života byly negativně ovlivněny... Nicméně, i když studie odhalují negativní účinky ve vztahu k systému rezidenčních škol, nelze to říci o všech, kteří je navštěvovali. Některé studie například zjistily, že celkově lepší zdravotní stav uváděli ti, jejichž rodinní příslušníci se vzdělávali v těchto školách... V literatuře byly patrné i problémy s fyzickým zdravím, konkrétně chronické zdravotní potíže a infekční onemocnění. Třináct prací dávalo do souvislosti konkrétní fyzické zdravotní potíže s návštěvou internátní školy. Patřily mezi ně stavy jako HIV/AIDS, chronická onemocnění (např. cukrovka, obezita), tuberkulóza (TBC), virus hepatitidy C (HCV), chronické bolesti hlavy, artritida, alergie a sexuálně přenosné infekce (STI)... mnoho lidí z „Prvních národů“, kteří osobně navštěvovali rezidenční školy, uvádělo, že trpí fyzickými potížemi, včetně chronických bolestí hlavy, srdečních problémů a artritidy.

Duševní zdraví, a zejména emocionální pohoda, bylo oblastí zdraví, která byla nejčastěji označena za ovlivněnou návštěvou rezidenčních škol. Čtyřicet tři zkoumaných studií zjistilo, že osobní nebo mezigenerační účast v rezidenčních školách souvisí s problémy duševního zdraví, jako jsou duševní potíže, deprese, závislostní chování a zneužívání návykových látek, stres a sebevražedné chování... Rodinná účast v rezidenčních školách byla spojena s horším sebepojetím duševního zdraví a vyšším rizikem potíží a sebevražedného chování... Mezigenerační účinky byly zjištěny [jedním výzkumníkem] u žen, jejichž rodiče nebo prarodiče navštěvovali internátní školy, přičemž ženy uváděly, že rodinná účast v internátní škole měla trvalý dopad na jejich život a duševní zdraví.

Zneužívání návykových látek a závislostní chování byly rovněž identifikovány jako běžné u osob, které byly ovlivněny rezidenčními školami...

Sebevražda a sebevražedné myšlenky a pokusy o sebevraždu byly v několika pracích spojeny s osobní a rodinnou účastí v rezidenčních školách... Mládež (12-17 let) účastníci se regionálního průzkumu zdraví v rezervacích „Prvních národů“, která měla alespoň jednoho rodiče, který navštěvoval rezidenční školu, uváděla častější sebevražedné myšlenky ve srovnání s těmi, kteří neměli rodiče, který by ji navštěvoval.“¹²

S těmito zjištěními jsou spojeny některé zjevné problémy, které může vidět každý, kdo je obeznámen se statistickým výzkumem v sociálních vědách. Soupis takových problémů lze nalézt ve známém článku stanfordského lékařského výzkumníka Johna Ioannidise „Proč je

¹² WILK, Piotr; MALTBY, Alana; COOKE, Martin. Residential schools and the effects on Indigenous health and well-being in Canada—a scoping review. *Public health reviews*, 2017, 38.1: 1-23., Table 2.

většina publikovaných výzkumných zjištění nepravdivá¹³ proto se opírám o Ioannidise a předkládám následující kritiku.

Za prvé, všechny tyto studie byly provedeny v prvních dvou desetiletích 21. století, poté, co zpráva Královské komise pro domorodé národy (1996) odsoudila indiánské internátní školy.¹⁴ Poté kanadská vláda vyjednala dohodu o vypořádání indiánských obytných škol (2006), která vedla k vyplacení odškodnění ve výši 5-6 miliard dolarů těm, kteří tyto školy navštěvovali.¹⁵ Komise pro pravdu a usmíření pak v letech 2010-2015 pořádala široce medializovaná slyšení, na nichž byly tisíce lidí, kteří navštěvovali rezidenční školy, vyzváni, aby vypovídaly o svých zkušenostech, aniž by byly vyžádány vyvážené výpovědi těch, kteří ve školách učili nebo jinak pracovali. Bývalí účastníci tak více než dvacet let stále dokola slyšeli, že tyto školy byly to nejhorší, co je kdy potkalo, což je přimělo k tomu, aby výzkumníkům řekli, že rezidenční školy měly hlavní podíl na všech problémech, které ve svém životě zažívali. A v sázce byly velké peníze. Jak říká Ioannidis: „Čím větší jsou finanční a jiné zájmy a předsudky ve vědecké oblasti, tím menší je pravděpodobnost, že výsledky výzkumu budou pravdivé.“¹⁶

Dalším problémem je koncepce těchto studií. Když více výzkumníků začne s jedním faktorem - v tomto případě s docházkou do indiánských rezidenčních škol - a pak hledá souvislosti s řadou proměnných, určitě se objeví některé pozitivní korelace. Problém se ještě zvětšuje, pokud se jedná o sociální a psychologické proměnné, které si sami vyhodnocují, jako je stres, úzkost, sebevražedné myšlenky, celkový stav, zneužívání drog a alkoholu, deprese, sebeúcta, strach, zášť, stud a problematické vztahy, které jsou často různými výzkumníky definovány různými způsoby. Nedostatek přísných, všeobecně uznávaných definic usnadňuje vytěšňování pozitivních výsledků z nejednoznačných údajů. Znovu citujeme Ioannidise: „Čím větší je flexibilita v projektech, definicích, výsledcích a analytických způsobech ve vědecké oblasti, tím menší je pravděpodobnost, že výsledky výzkumu budou pravdivé.“¹⁷

Problém se ještě zvětšuje, když výzkumníci rozdělí své vzorky na malé podvzorky, jak se někdy v těchto studiích dělo, a prohlásí, že výsledek platí pouze pro jedno pohlaví nebo

¹³ IOANNIDIS, John P. A. Why most published research findings are false. *PLoS medicine*, 2005, 2.8: e124.

¹⁴ *Report of the Royal Commission on Aboriginal Peoples*. [online] Library and Archives Canada, 2016-11-02. Dostupné z: <https://www.bac-lac.gc.ca/eng/discover/aboriginal-heritage/royal-commission-aboriginal-peoples/Pages/final-report.aspx>

¹⁵ *Statistics on the Implementation of the Indian Residential Schools Settlement Agreement* [online]. The official website of the Government of Canada, 2019-02-19. Dostupné z: <https://rcaanc-cirnac.gc.ca/eng/1315320539682/1571590489978>

¹⁶ Ioannidis, op. cit., Corollary 5.

¹⁷ Ioannidis, op. cit., Corollary 4.

pouze pro určité věkové skupiny. Zjištění může být zajímavé, ale díky metodice je přinejlepším předběžné. Dílčí vzorky v kvantitativním výzkumu zřídka přesně odrážejí větší vzorek a jejich menší velikost vede k většímu rozptylu chyb.

Základní problém lze ilustrovat jednoduchým myšlenkovým experimentem. Představte si nepřeváženou minci. Pravděpodobnost, že padne pět hlav v řadě, je 0,5 na pátou mocninu, tedy přibližně 0,03. To znamená, že je pravděpodobné, že padne pět hlav v řadě. To je lepší než hladina statistické významnosti 0,05, která se používá v mnoha výzkumech. Přesto pokud hodíte mincí stokrát, nepřekvapí vás, že někde v řadě padne pět (nebo i více) hlav. Nepravděpodobné se často stává, pokud je pokusů hodně. Stejně tak pokud provedete korelaci jedné proměnné s mnoha jinými, dostanete některé korelace, které jsou skutečně náhodným jevem, i když počítač tvrdí, že zjištění je statisticky významné, protože pravděpodobnost, že se tak stalo náhodou, je $p < ,05$. Tento problém trápí všechny statistické výzkumy a lze jej překonat pouze replikací studií s použitím různých vzorků.

Další falešné výsledky vznikají, když výzkumníci hledají pozitivní korelace a očekávají, že je najdou, což v drtivé většině platí o literatuře o účincích docházky do internátních škol. Všechny publikace začínají negativním portrétem škol, který nenechává nikoho na pochybách, kde leží sympatie výzkumníků. To neznamená, že by byli při své práci nečestní, ale jsou to lidské bytosti, jejichž sympatie mohou ovlivnit způsob, jakým interpretují a uvádějí nejednoznačná zjištění.

Dalším problémem je, že řada těchto studií je založena na malých vzorcích, které neumožňují srovnávací zjištění. Jak říká Ioannidis: „Čím menší jsou studie prováděné v určité vědecké oblasti, tím menší je pravděpodobnost, že výsledky výzkumu budou pravdivé.“¹⁸ Čtrnáct ze 67 studií shrnutých ve výše uvedeném přehledovém článku bylo založeno na vzorku menším než 100 a několik dalších nebylo o mnoho větších. Výzkumníci ve většině těchto malých studií vedli rozhovory pouze s účastníky internátních škol bez kontrolní skupiny. Pokud hovoříte pouze s účastníky, můžete zjistit, že mnozí z nich zmiňují různé sociální a psychické problémy, ale to neukazuje, že tyto problémy jsou mezi nimi častější než mezi těmi, kteří navštěvovali náhradní denní školy, veřejné školy ve městě nebo žádnou školu.

Zdravotní a sociální problémy původních obyvatel jsou jistě skutečné, ale měly by být rezidenční školy obviňovány jako hlavní nebo dokonce hlavní příčina? Kromě výše zdůrazněných metodologických problémů je zřejmých několik faktických překážek, které brání přijetí této teze. Pečlivé tabulky nezávislé badatelky Niny Greenové ukazují, že IRS

¹⁸ Ioannidis, op. cit., Corollary 1.

navštěvovala nanejvýš třetina indiánských dětí a ve většině let to bylo podstatně méně.¹⁹ V indiánských rezervacích bylo vždy více žáků v denních školách, někteří navštěvovali denní školy a zároveň žili doma, nebo chodili do veřejných či katolických škol v okolních městech, případně nechodili do žádné školy. A z těch, kteří do rezidenčních škol chodili, jich tam mnozí byli jen krátce; průměrná doba docházky se odhaduje na 4,5 roku.²⁰ Opravdu to stačilo k tomu, aby se zničily vazby dětí na rodinu a tradiční kulturu? Zdá se, že důležitější jsou jiné vlivy na „První národy“, například uzavření do indiánských rezervací, které bránilo hospodářskému pokroku, a následné rozšíření sociálního státu, které podkopalo dříve silné rodiny původních obyvatel.

V každém případě je minulost minulostí a nelze ji změnit. Kanada se vydatně omluvila, zejména za rezidenční školy, ale i za jiné formy vzdělávání.²¹ Za údajné hříchy minulosti bylo jednotlivcům z „Prvních národů“ vyplaceno nebo přislíbeno peněžní odškodnění v celkové výši více než 30 miliard dolarů,²² a pravděpodobně budou následovat další. Domorodí obyvatelé mohou nyní pro sebe a své děti udělat více, když se zaměří na věci, které mohou změnit, jako je nízká úroveň vzdělání, rozpad rodin a správa v rezervacích, a nebudou se znovu zabývat minulostí.

Závěr

Na závěr mi dovozte několik krátkých myšlenek o reparacích. Je to rozsáhlé téma, které by vydalo na celou knihu, ale mohu uvést několik hlavních zásad, které se mi zdají být zřejmé. Upřímně však připouštím, že mnozí by zpochybnili to, co se mi zdá samozřejmé. Jako vždy ve veřejných záležitostech se o prvních zásadách hodně diskutuje.

Za prvé, v ústavních demokraciích je obecně přijímáno, že vláda by měla platit odškodnění nebo reparace lidem, které přímo poškodila nezákonnými nebo dokonce chybnými kroky učiněnými v dobré víře. Vlády tedy odškodní lidi poškozené neoprávněným uvězněním nebo takové, kterým byl bezdůvodně zkonfiskován majetek. O podrobnostech se

¹⁹ GREEN, Nina. Two-Thirds Did Not Attend Residential School. *The Dorchester Review*, July 13, 2022.

Dostupné z: <https://www.dorchesterreview.ca/blogs/news/two-thirds-did-not-attend>

²⁰ CLIFTON, Rodney A. and Mark DeWolf. Putting the TRC Report into Context. In Clifton and DeWolf, eds., *From Truth Comes Reconciliation*. Winnipeg: Frontier Centre for Public Policy, 2021, p. 37.

²¹ FLANAGAN, Tom. *Fiscal Explosion: Federal Spending on Indigenous Programs, 2015–2022*. Fraser Institute, 2021. Dostupné z: <https://fraserinstitute.org/sites/default/files/fiscal-explosion-federal-spending-on-indigenous-programs-2015-2022.pdf>

²² Sečteme-li částky uvedené tamtéž a 20 miliard USD In:

Agreements-in-Principle reached on compensation and long-term reform of First Nations child and family services and Jordan's Principle. *Indigenous Services Canada*, January 4, 2022. Dostupné z:

<https://www.canada.ca/en/indigenous-services-canada/news/2022/01/agreements-in-principle-reached-on-compensation-and-long-term-reform-of-first-nations-child-and-family-services-and-jordans-principle.html>

nevyhnutelně vedou spory, ale princip odškodnění je všeobecně přijímán. Podobně jsou státy, které zahájí nespravedlivou útočnou válku, nuceny zaplatit odškodnění, pokud tuto válku prohrají, ačkoli v případě vítězství se odškodnění samozřejmě obvykle nedočkají.

Princip odškodnění se stává spornějším, když se rozšíří na více generací. Pokud falešně obviněný člověk zemře ve vězení, vláda, které záleží na právním státě, oznámí posmrtné zproštění viny, když pravda vyjde najevo, ale zaplatí odškodnění vnukům a pravnukům nešťastné oběti? Téměř jistě ne. Historie je plná tragických nespravedlností a účetní knihy se jednou musí uzavřít. Zásadní problém spočívá v následujícím: když vlády vyplácejí odškodnění za historickou nespravedlnost, zdaňují lidi, kteří se ničeho nedopustili, aby převedly bohatství na lidi, kteří žádnou křivdu neutrpěli.

Vezměme si jako příklad navrhované odškodnění za otroctví v Kalifornii. V tomto státě nežije nikdo, kdo by kdy držel otroky nebo jimi byl. Jsou dnes kvůli tomu žijící lidé, kteří mají jednoho nebo více předků otroků, na tom hůře? Možná, ale jak byste to mohli dokázat po pěti či šesti generacích vzájemných sňatků, stěhování po Spojených státech a tisíců osobních rozhodnutí o vzdělání a zaměstnání? A jsou na tom desítky milionů nedávných hispánských a asijských přistěhovalců do Kalifornie lépe, protože na americkém Jihu se před rokem 1865 praktikovalo otroctví? Je těžké pochopit proč. Přesto budou zdaněni, aby zaplatili reparace.

Domnívám se, že toto je správný kontext, v němž je třeba vnímat kanadské tvrzení, že v důsledku návštěvy indiánských rezidenčních škol došlo k mezigeneračnímu traumatu. Je to pokus o intelektuální ospravedlnění zdanění lidí, kteří se nedopustili žádného bezpráví – současných kanadských občanů – a poskytnutí peněz lidem, kteří žádným bezprávím netrpěli – současným indiánům.

Seznam použitých zdrojů

- Agreements-in-Principle reached on compensation and long-term reform of First Nations child and family services and Jordan's Principle. *Indigenous Services Canada*, January 4, 2022. Available at: <https://www.canada.ca/en/indigenous-services-canada/news/2022/01/agreements-in-principle-reached-on-compensation-and-long-term-reform-of-first-nations-child-and-family-services-and-jordans-principle.html>
- CLIFTON, Rodney A. and Mark DeWolf. Putting the TRC Report into Context. In Clifton and DeWolf, eds., *From Truth Comes Reconciliation*. Winnipeg: Frontier Centre for Public Policy, 2021, p. 37.
- CUTTLER, Marcy. How residential school trauma of previous generations continues to tear through Indigenous families. *CBC News*, Jun 04, 2021. Available at: <https://www.cbc.ca/news/health/residential-schools-intergenerational-trauma-kamloops-1.6052240>
- DIAMOND, Jared. *Guns, Germs, and Steel*. New York: WW Northon & Co. 1997.
- FEIR, Donna L.; AULD, M. Christopher. Indian residential schools: Height and body mass post - 1930. *Canadian Journal of Economics/Revue canadienne d'économique*, 2021, 54.1: 126-163. DOI: <https://doi.org/10.1111/caje.12495>
- FEIR, Donna. *The intergenerational effect of forcible assimilation policy on education*. Department of Economics, University of Victoria, 2015. Available at: <https://www.uvic.ca/socialsciences/economics/assets/docs/discussion/DDP1501.pdf>
- First Nations Information Governance Centre (FNIGC)*. First Nations Regional Health Survey (RHS) 2008/10: National report on adults, youth and children living in First Nations communities. Ottawa: FNIGC, 2012, pp. 15-17. Available at: https://fnigc.ca/wp-content/uploads/2020/09/5eedd1ce8f5784a69126edda537dccfc_first_nations_regional_health_survey_rhs_2008-10_-_national_report_adult_2.pdf
- FLANAGAN, Tom. Did Indian Residential Schools Cause Intergenerational Trauma? *The Dorchester Review*. August 31, 2022. Available at: <https://www.dorchesterreview.ca/blogs/news/did-indian-residential-schools-cause-intergenerational-trauma>
- FLANAGAN, Tom. *Fiscal Explosion: Federal Spending on Indigenous Programs, 2015–2022*. Fraser Institute, 2021.

- Available at: <https://fraserinstitute.org/sites/default/files/fiscal-explosion-federal-spending-on-indigenous-programs-2015-2022.pdf>
- GREEN, Nina. Two-Thirds Did Not Attend Residential School. *The Dorchester Review*, July 13, 2022. Available at: <https://www.dorchesterreview.ca/blogs/news/two-thirds-did-not-attend>
- HAR, Janie. California group votes to limit reparations to slave descendants. *CTV News*, March 30, 2022. Available at: <https://www.ctvnews.ca/world/california-group-votes-to-limit-reparations-to-slave-descendants-1.5840232>
- IOANNIDIS, John P. A. Why most published research findings are false. *PLoS medicine*, 2005, 2.8: e124. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.0020124>
- JONES, Ryan Patrick. New national chief calls for reparations for Indigenous people. *CBC News*, Jul 09, 2021. Available at: <https://www.cbc.ca/news/politics/national-chief-reparations-indigenous-people-1.6096493>
- Poland to demand \$1.3 trillion in WWII reparations from Germany. *CBS News*, September 1, 2022. Available at: <https://www.cbsnews.com/news/poland-germany-wwii-nazi-war-reparations/>
- Report of the Royal Commission on Aboriginal Peoples*. [online] Library and Archives Canada, 2016-11-02. Available at: <https://www.bac-lac.gc.ca/eng/discover/aboriginal-heritage/royal-commission-aboriginal-peoples/Pages/final-report.aspx>
- Statistics on the Implementation of the Indian Residential Schools Settlement Agreement* [online]. The official website of the Government of Canada, 2019-02-19. Available at: <https://rcaanc-cirnac.gc.ca/eng/1315320539682/1571590489978>
- WILK, Piotr; MALTBY, Alana; COOKE, Martin. Residential schools and the effects on Indigenous health and well-being in Canada—a scoping review. *Public health reviews*, 2017, 38.1: 1-23. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40985-017-0055-6>